

Seres László

2005-10-21 07:29

Az utolsó tiszta forradalom

Eörsi István emlékére

1956-ról érdemi mondanivalója nem elsősorban a liberálisoknak vagy a jobboldalnak, hanem a baloldalnak kéne lennie. A forradalom ugyanis mélyen, naivan baloldali volt, ezenkívül tiszta, bátor, egyszeri és megismételhetetlen.

Már csak egy évet kell aludni. Jövőre ilyenkor, úgy reggel 10 óra magasságában, végre helyreáll a nemzeti egység: együtt ünnepli majd az összes pártvezető az 1956-os forradalom kitörésének kerek évfordulóját.

Ezt ígéri legalábbis az 56-os Emlékbizottság kuratóriumi elnöke, mér' ne ígérje, ígéretben mindig jók voltunk, tizenöt éve mondjuk, hogy így méltó ünneplés, úgy ne sajtáítsa ki senki, folyamatosan és méltatlanul kisajátítjuk és elhazudjuk ötvenhatot, csak hogy jól belepasszoljon a nem létező koncepciónkba.

Azt, hogy jövőre mi lesz még a közös pártelnöki giccsen túl, nem igazán tudjuk, elvégre teljesen váratlanul tört ránk az ötvenedik évforduló, egyszerűen nem volt időnk végiggondolni: mi az isten lehet egy 2006-ban is érvényes üzenete 1956-nak?

Annyit tudunk csak, hogy bár nagy a kísértés az aktuálpolitikai hangütésre, Sólyom László államfő kizárólag a forradalom emlékéről akar majd beszélni. Ez azonban jószándékú félreértés. Nem az a gond, hogy a politikus '56 kapcsán másról is akar szólni, hanem hogy a) ki ő, b) mit mond, c) hogyan mondja, d) kitalál-e a temetőbe, e) tudja-e, miről szólt '56 és ki volt Nagy Imre, azon túlmenően, hogy magányos paranoiásként csótányokkal küzdött egy Mészáros Márta által rendezett kulturális tévedésben?

Tudjuk ezenkívül, hogy készül egy sajátos, kétezerhat vasoszlopból álló, ék alakú emlékmű a Felvonulási térre, amelynek művészi kialakításába valamiért civil szervezetek is beleszólhatnak (azt máris elérték, hogy lesz benne lyukas zászló is); lesz „nagy szabású nemzetközi gálaműsor” a Művészetek Palotájában, ahol „56-os hősök, külföldi közéleti személyiségek, illetve világsztárok jelenlétében lehet emlékezni.”

Remek. Annyit tudunk még, hogy az országot a középszerű Szent István-szobordömpinghez hasonlóan ellepik majd az 56-os emlékművek, és hogy a

kormány kétmilliárd forintot tesz félre az évfordulóra. Imádkozhatunk, hogy ez ne üsse ki az euró 2010-es bevezetését.

*

A forradalmat legelőször is Kádár János árulta el, utána a magyar nép azon szegmense, amely 1957. május elsején kiment felvonulni a hóhérok elé. A lengyel társadalomfejlődéstől eltérően nálunk ez az „érthető” élni akarásba burkolózó korai megalkuvás, nem pedig a munkástanácsok hősies utóvédharca vált társadalmi mintává a wartburgos/hobbitelkes/Főbuha-bútoros évtizedekben. Ez az általános amnéziával kéz a kézben járó üres közöny mentődött át a rendszerváltás idejére is.

Ne tévesszen meg bennünket, hogy a rendszerváltás egyik legfelemelőbb, legszabadabb pillanata Nagy Imre rehabilitációja és újratemetése volt. (Mivel a rezsim „legitimitása” 1956 vérbefojtásán alapult, logikus és fontos volt az új demokráciát a munkások, diákok és értelmiségiek demokratikus, antisztálinista forradalmához kötni.) Az újratemetést ugyanis – mint azt Kenedi János *Kis állambiztonsági olvasókönyvében* pontosan dokumentálta – kezdettől fogva a III/minden kontrollálta és manipulálta, azzal a céllal, hogy privát, izolált temető-happening tartható, nyilvános, politikai gyűlés és közjogi rehabilitációs party nem.

Az egypárt és az állambiztonság fő üzenete a rendszerváltáskor az volt: csak gyorsan essünk túl az egészen, oszt legyen végre béke, társadalmi. A gond csak az, hogy a nép jórésze vette az üzenetet. Minden ezt követő politikusi megnyilvánulás (az ávósok és áldozataik közti „társadalmi megbékéléstől” a „nemzeti középig”) azóta is ezt a sunyi, kibeszéletlen, álharmonikus-kádárista megbékélési vágyat lovagolja meg, szavazatmaximálás céljából. 1956-tal és az ötvenhatosokkal pedig tizenöt éve senki nem tud mit kezdeni.

*

Talán 1991-ben, a Magyar Rádió épületén az ellenzék által állított márványtábla eltörésével kezdődött, hogy a világtörténelem első és utolsó tiszta forradalmát elkezdte lenyúlni a radikálisan jobbos szubkultúra. 2001-ben Mécs Imrét lehazaárulózzák a Bem-szobornál, 2002-ben ismét őt gyilkosozzák és hazaárulózzák a 301-es parcellában. A minden tiszteletünket megérdemlő Wittner Mária pedig ma már ott tart, hogy „nem a turul ellen, hanem a magyar hazát mardosó karvalyok ellen kellene tiltakozni.”

Két éve a „köztársaság” szóval imázsoló Medgyessy Péter már nem mert kimenni a köztársaság legfontosabb ünnepnapjának szimbolikus helyszínére, a 301-esbe, ehelyett éjszaka, titokban küldte ki koszorúját az egykori tetthelyre. A Fidesz, amely pár éve „polgári forradalomként” ünnepli 56-ot, ma Pozsgay Imrével és Szűrös Mátyással nemzetikonzultál, holott az 1988-89-es MSZMP PB-jegyzőkönyvekből kiderül: ők is csak limitált, gyors temetői emlékezést akartak, semmi rendszerváltót. Semmi polgárit.

Nem baloldaliként (sőt) úgy gondolom: 1956-ról érdemi mondanivalója nem elsősorban a liberálisoknak vagy a jobboldalnak, hanem a baloldalnak kéne lennie. Beleértve a volt állampárti baloldalt is, amely egyszerre hivatkozik Nagy Imrére és

szolgálja ki a Kádár János által szocializált választóréteget. Az MSZP az idén sem tartja szükségesnek, hogy külön pártrendezvényt tartson, ehelyett „az emberekkel való közös ünneplésre helyezik a hangsúlyt.” Jó. De mit ünnepelnek?

*

„Az értelmiségi elit célja a kommunista rendszer megreformálása és a hatalom megszerzése volt, a nép forradalma viszont szőröstül-bőröstül meg akart szabadulni a kommunizmus minden válfajától és egy olyan új, demokratikus, de a dolgozók öngazgatásán alapuló társadalmat próbált megteremteni, amelyre sem Nyugaton, sem Keleten nincsen példa” – írta Krassó György, röviden és pontosan megfogalmazva azt, amire a poszt-állampárti baloldal tizenöt éve képtelen.

Magyarország tíz napon át megmutatta a világnak, hogy ilyen létezett. A baloldaliság, a szocializmus ugyan természeténél fogva diktatúrát hoz elő (hiszen tagadja az egyén szabadságát, méltóságát és tulajdonhoz való jogát), nem lehet tehát „emberarcú” – de a naiv magyar '56 az volt. Maga a csoda. És mi van *ma* a baloldalon? Meggyőződés nélküli, üres szocdem retorika (MSZP), nyílt utódpártiság (Munkáspárt), antikapitalista és antiglobalista uszítás, (ATTAC, Eszmélet), az erős állami szociális „biztonság” és az „alulról jövő” civil szféra egyidejű, kritikátlan istenítése. Nem lenne kár, ha ez nem lenne.

A forradalom azonban olyan volt, mint **Eörsi**: tiszta, bátor, egyszeri és megismételhetetlen.

A magyar és a nemzetközi baloldal se előtte, se utána nem állt elő ilyen csodával.